

Median ja viestinnän tutkimuksen päivät 2021

Työryhmä: Mediateknologia ja kokemuksellisen tiedon politiikat

Identiteetti tunnistamisen kohteena: kehon jäljet passissa

Paula Haara, Tampereen yliopisto, paula.haara@tuni.fi

Asko Lehmuskallio, Tampereen yliopisto, asko.lehmuskallio@tuni.fi

Keho on ollut kauan kontrollin, mittaamisen, luokittelun ja valvonnan kohde, mutta tänä päivänä tunnistettaviksi eivät joudu vain vangit, rikolliset tai mielisairaajat. Jokaisen on pystyttävä luotettavalla tavalla osoittamaan henkilöllisyytensä toimiessaan yhteiskunnan jäsenenä. Tämä "valtion muistiin" nojaava identiteetti syntyy keräämällä, luokittelemalla ja kierrättämällä yksilöstä viranomaisrekistereihin säilöttyä tietoa. Yksilön persoonallisuudella ei ole tässä kohtaa merkitystä, sillä virallinen identiteetti on olemassa vain tunnistamisen kohteena.

Moderni passi toimii matkustusdokumentin ohessa virallisena henkilöllisyystodistuksena. Sen avulla hallitaan ihmisten liikkumista, turvataan valtion etuja sekä erotetaan omat kansalaiset muista. Passin funktiot vaativat luottamusta siihen, että passidokumentti riittävällä tavalla yhdistää kehon ja yksilöstä rekistereihin kertyneen tiedon. Tarkastelemme esityksessä tekniikoita, joilla passin haltijan ruumista on kirjattu suomalaiseen passiin. Tekniikat ovat ajan saatossa monimutkaistuneet samalla kun passidokumenttia on jatkuvasti uudistettu. Tutkimus osoittaa, millaisia vaikeuksia pyrkimykset kytkeä keho, passi ja tietojärjestelmät toisiinsa kohtaavat sen tähden, että ne ovat keskenään erilaisia medioita. Keskeisimmän tutkimusaineiston muodostavat suomalaiset passit sekä passin myöntämiseen liittyvät dokumentit.

Tutkimus on osa *Banaali valvonta* -hanketta, jossa tutkitaan valvonnan arkipäiväistymistä. Digitaaliset kehon tunnisteet ja sähköiset tietojärjestelmät yhdessä mahdollistavat entistä tehokkaamman ja tarkemman yksilön tunnistamisen. Tämän myötä teknologialla on kasvava rooli ihmisten luokittelussa ja erottelussa, kelpuuttamisessa ja ulos rajaamisessa. Pohdimme arkipäiväistäkö biometriikan sisällyttäminen passiin koneellista valvontaa ja madaltaako se kynnystä omaksua biometristä teknologiaa yhä uusille yhteiskunnan osa-alueille, kuten lentokenttien lähtöporteilte ja älypuhelimiin.